

lángesze s irói nagysága mind csak személyes hiúságának szolgálatában állott: az utókornak nem szabad elfeledni azt, hogy akárminő személyes indokból, de nagy dolgokat tett, a szabadság és emberi jog érdekében harcolt, s az emberiség legnagyobb jótévői közé tartozott az általa kivívott eredmények által, melyeket nem kisebbíthet a küzdelem indokainak netalán kevésbé tisztáta sem.

Mert ki vonhatná kétségbe, hogy Voltaire, a költő — kinek tragédiái, nemcsak az általa egész francia nemzeti gyűlölettel megtámadott Shakespeare, hanem a Corneille és Racine tragédiái is felülmúlták költői s különösen drámai becsben, de a ki azért mint költő is nagy volt, hogy Voltaire a történet- és regényíró, a satyrikus és bölcsész, a tudós és polyhistor: egyetemes lángész volt? S ki vonhatná kétségbe, hogy Voltaire, a nagy Frigyes barátja s a szent inquisitio által kerékbe törtetett Calas János védelmezője és megboszulója, Nemes zivű nagy ember volt? Ki vonhatná kétségbe, hogy a XVII. század végéig született s csaknem az egész XVIII. századot átélte Voltaire, az átalakulás e nagy századának legteljesebb s legvalószínűbb képviselője, minden szellemi és erkölcsi irányban? Ki tagadhatná, hogy annyi nagy szellem és fényes név közt, a mennyivel a XVII. század Franciaországa ékeskedik, a kik közül egy D'Alembert, Buffon, Diderot, Rousseau, a tudomány egyes ágaihoz öt bizonyára felülmúlták, de egyetemesen s mindent öszszévéve mégis a legnagyobb szellem s a legfényesebb név az övé? S a gyűlölet még sem bocsáthatja meg neki tévedéseit s még sem vethet fátyolt bűneire — egy század múltán sem? Bizonyosság: hogy Voltaire szelleme ma is hat, az ellen még ma is harcolni kell ellenségeinek, a kik a szellemi, erkölcsi és lelkiismereti szabadság ellenségei. Ez épen a lángész bélyege, hogy mikor porai már rég elvegyűltek a föld porában és sirja dombját rég egyenesre lapította az idő, szelleme akkor is jelen van. Él és hat, és mindig ifju. Ellenségei, dühös gyűlöletökkel jobban megtisztelik őt, mint barátai rajongó lelkesedésekkel!

VOLTAIRE (Ferencz-Mária Arouet) 1694. november 21-kén született Párisban s ugyanott halt meg 1778. május 30-kán, élete 84-dik évében. Hosszu életében, rendkívüli szellemi termékenység mellett, egész könyvtárt irt össze, melyről maga is azt mondotta, hogy „ily nagy podgyász-szal nem lehet eljutni az utókorra“ — s mégis eljutott vele, és pedig nemcsak egyes kiváló műveivel, mint minden nagy író, hanem szellemi tevékenysége összességével is, mely összezaszt satyr-arcból s villogó szeméből, mint sugár-koszoru a nap arcából, körösleg sugárzik szerte szét, s míg egyes munkái feledésbe mentek, mások többé-kevésbé olvastatnak (mert olvashatóbb író alig van Voltaire-nél), munkásságának összes hatása csorbítatlanul érte meg halála napjának százéves fordulóját.

A jezsuiták kollegiumának növendéke volt; de szerzetes tanárainak már akkor sem nagy öröme telt benne. Mert a kollegiumi ifjak vitakozásainál egy alkalommal az isten létének tételét vitató tanuló-társával szemben oly szellemesen s tudományos készséggel vitatta az ellenkező té-

telt, hogy a vitakozáson jelenlevő tanár őt a szószékről lekergette: „Szerencsétlen! — kiáltá rá — belőled még az atheismus ügyvéde lesz!“ . . . A jóslat nem teljesült; Voltaire soha sem volt atheista; ő deista volt mindig; s mikor (mint Cato a „Carthaginem delendam censeo“-t) mindig ismételte „Erasez l'infame!“ („típod el a gazt!“) — ő az eltírandó gaz alatt általában a pozitív vallást értette, mert azt mondta: „Üsd agyon a babonát! minden pozitív vallás babona, s valamenyi közt legrosszabb a kereszténység!“ Hamis és rettenetes szó mindenesetre, — de nem istentagadás, s ne felejtjük el, hogy a XVIII. század a legkeresztényiség-ellenesebb század volt Krisztus óta; s tudomány általában s különösen a bölcsészet a pozitív vallások ellen fordult s e részben Voltaire nem ment tovább, mint százada más lángelméi; csak hogy több történelmi érvel s mindenek fölött több szellemmel vitatta nézeteit, mint mások.

Mikor Franciaország s a század legnagyobb tudósai az encyclopaedia megírására egyesültek, Voltaire eleinte kevés részt vett a munkálkodásban, sőt a politika s nemzetgazdaság még akkor zsenje tudományától általában idegenkedett. Nem szorította az új, uttörő eszméket, a meglevők terjesztése s népszerűsítése: ez volt az ő igazi hivatása. Nem feltaláló, hanem világosító lángész. Világtörténelmi művei leginkább bizonyítják ezt; óriási sokoldalúsága ezen a téren a legmeglepőbb. Orosz- és Svédország, Török- és Németország, Perzsia és India, China és Mexiko, a föld minden része, minden országa s nemzete, minden népfaj, az eszmék fejlődésének minden foka és átmenete: kisujjában van; s a mit mond, elbeszél és fest: mind világos, habár meg kell vallani, mind irányzatos is, mind mind arra a refrainerere vezet: Érasez l'infame!

A kereszténység elleni harcra a papok elleni harcban tetőzött. S ezzel az egyház, vagyis a papok dühös gyűlöletét vonván fejére, menekülnie kelle. Nagy Frigyes századának egyik legnagyobb szelleme maga is, vontá őt magához. Kamarása és udvaroncza lett a nagy királynak, a ki szintén francia író volt, habár csak a hízgelés mondhatta nagy írónak is. De Frigyesnek sem soká maradt kegyében; két éles kard nem férhetett egy hüvelybe; mind a kettő sértve érezte magát — valószínűleg igaza volt mind a kettőnek, s Voltaire elhagyta a berlini udvar és Németországba, majd Svájcba ment, a hol Fernayben telepedett le. Élete s munkássága itt érte el a tetőpontját, s hirneve évei számával növekedett. Élete utolsó husz évét töltötte itt; s csak 1778. februárban szánta el magát, hogy még egyszer Párisba menjen s jelen legyen utolsó szomorujátéka, „Iréne“ előadásán. Oly lelkesedéssel fogadtattott, melyet maga is sokalt; s midőn a hatodik előadásán, a tetszés-zaj, taps és koszoruktól elhalmozott költő a tomboló közönség előtt megjelent, elérzékenyedve s könyekre fakadva kiáltott fel: „Franciaiak, örömmel akarok-e megölni?“ A felindulás annyira hatott az aggastyánra, hogy ágyba esett s május 30-án meghalt. Testét a troyes-i püspökséghez tartozó scellières-i Notre-Dame templomba temették, de a nagy forradalomkor fölverték s nagy lelkesedéssel helyezték el a Pantheonba.

Voltaire irodalmi munkásságának csak vázlatos képét sem adhatjuk e lapok korlátolt terén. Husz éves korában gúnyverseket irt a regensre és a berry-i hercegnőre, a miért a Bastille-ba került. Két évig tartó fogságában írta három első tragédiáját: „Oedipust“, „Artemisiát“ s „Mariannát“, melyek elseje roppant tetszéssel, a más kettő azonban már kétes sikerrel adatott. De a költői híren esett csorbát csakhamar a „Henriade“-dal, e nemzeti eposzszal köszörülte ki, melyet kortársai tulságos lelkesedésekben Homér fölé helyeztek, a mit az utókor természetesen nagyon is leszállított. De híret még magasabb fokra emelték újabb tragédiái: „Brutus“ és „Zaire“, s mindenek fölött történelmi műve: „XII. Károly“ (a kalandor svéd király) élete. E műve a népszerű történelmi stíl valódi példányképe, ugy olvasható, mint egy regény, s nemcsak korában volt kedves és elterjedt olvasmány, hanem ma is az. Tragédiái sorát mindig újabbakkal szaporított, s köztök olyanokkal, mint „Merope“, „Tankréd“, „Semiramis“, melyek a tetszésben a Corneille-és Racine-éival vetélkedtek. Shakespeare-rel, kit faragatlan és izléstelen vadvadnak tartott, a „César halála“-ban szállt versenyre. Előbeszédei, melyeket tragédiáihoz irt, a polemikus dramaturgia kitünő példányai, mint Nisard is elismeri. Történelmi dolgozatait pedig „Oroszország története Nagy Péter alatt“ cíművel s másokkal egészítette ki.

De bármily nagy volt költői és történetirői munkássága, a bölcsészeti azt is felülmulta. „Philosophiai Leveléi“ (1735) melyekben szabad nézeteit először fejezte ki komoly alakban, jó alkalmat nyújtottak ellenségeinek, hogy üldözéseiket megújítsák ellene. Már Fernayben volt, mikor az összes európai ellenzék vagy forradalmi párt vezéréül tekintetvén, „Bölcsészeti Szótárát“ — „A történelem philosophiáját“ — „Bolingbroke bölcsészetének bírálatát“ — „A biblia magyarázatát“ — e minden konzervatív felfogást szeges ostorral s láng-szijakkal csapkodó műveket kiadta. Irányregényeiben, minők: „Zadig, vagy a végzet“, — „A chinai árva“ — „Candide“ s egész sereg kisebb satyrában, alkalmi költeményben, történelmi s bölcsészeti értekezésben, mindig egyenlő erővel, érrel és szenvedélyvel szállt sikra minden zsarnokság, minden visszaélés, minden előítélet és babona ellen. E részben soha sem tagadta meg magát és szellemi irányát soha sem változtatta. A természet-philosophiában is, melyet először „Newton bölcsészetének elemei“ (1738) című művében fejtegetett, ugyanazokat az elveket érvényesítette, mint a történelmi s erkölcsi philosophiában.

Nemes szívének legszebb cselekvényei késő aggkorára esnek; oly korban, mikor másoknál összeaszik s hideggé, közönyössé vagy önzővé válik a szív, nála akkor tágult ki legjobban. Bátor és lelkes föllépése a vallásos meggyőződéséért üldözött Calas János hugonotta családja érdekében, a kin a toulousei törvényesség valódi törvényes gyilkosságot követett el, hasonló fellépései Sirven és Lally ügyében, s szép tette, melylyel a költő Corneille vagyontalan unokahúgának kifizésére költségeire „Magyarázatok Corneille-hez“ című művét írta s adta ki, méltóan zárták be s koronázták meg nemes életét.

Voltaire hatása korára megmérhetetlen. Még hibái is közösek voltak századával, s azok által is hatott. Több tehetséggel mint jellemmel bírva, tulságig hiu s frivol, de szellemes mint az őrdög s a tagadás és kétely szellemével az eredeti teremtő ést is párosítva, legtöbbet tett a politikai és egyházi hagyományok megdöntésére s a forradalmi és a szabad vizsgálódási szellem előkészítésére. Az egészséges józan ész nagy mértékének birtokában, öntudatosan küzdött minden babona és elfogultság s előítélet ellen, s a történelem és a vallás bölcsészeti felfogását a legnagyobb mértékben mozdította elő a XVIII. század valamennyi nagy írója között. Oly művekben, mint „XII. Károly élete“ s „Oroszország Nagy Péter alatt“, az ismeretes történelmi anyagot a legelegánsabb formában tudta közkeletűvé tenni, míg történetbölcsészeti műveivel, minő — a már említettek kivül — a „Tanulmány a népek erkölcsi s szelleme fölött“ először kísérlette meg: oknyomozólag állítani össze a történelmi fejlődés összefüggését, habár többnyire polemikus irányban, melynek éle a fenálló egyházi intézmények s különösen papság ellen fordult. Bár a „Henriade“ a vallási rajongás ellen intézett hideg iránymű, s drámái, még a legjobbak is, mint „Alzir“, „Zaire“, „Merope“, „Tancredi“ és „Mahomet“, alul maradnak a Corneille és Racine-éin: mint költő is erősen hatott korára, mert annak izlésében irt, míg a satyrában, a költői levélben, az alkalmi költészetben s különösen a tan- és irány-regényben utóéletlen maradt kortársai között. Több mint ötven évre terjedő irói pályáján, óriási termékenysége, s az irodalmi s tudományos hagyományok ellen folytatott ellenzéke mellett: az izlés finomságának a francia előkelőségnek és fenköltységnek volt kiváló képviselője. A politikában is a gondisták az ő utódai, míg a montagnardok a Rousseau-éi.

Hogy Voltaire körül egész nagy irodalom keletkezett: nem lephet meg. Élete, munkássága tömérdek tanulmányok szolgáltatót anyagot. Hatása nem szorított korára. Még ma, halála után száz esztendővel is neve kísért, szelleme hat, elméje működik. Telhetik új század, Voltaire nem lesz elfelejtve; s porai a Pantheonban, nevető szobra s szuró szemei és éles metszetű ajkai a Comédie Française előcsarnokában nem szünnek eszméket és emlékeket ébreszteni, s kihívni a lelkesedést és a gyűlöletet az utókor fiaiban.

— a —

Harmodios dala.*

A véres könnyű, melyet honfiak
Sirnak titokban a tippot hazáért,
Már tengerről nő, és hulláminak
Dühe örvénynyel fizet a korbácsért!
Vitorládnak, mit hui góg feszt,
E könnyekben van áva sirja, zsarnok!
Athéna szent napját ünneplik,
Aristogiton, jöszte, kössünk kardot!

* Harmodios és Aristogiton a görög nemzet történetében és költészetében egyként kiváló két hős. Athén zsarnokainak a Pisistratidáknak bukását, s a polgári joggyenlőség helyreállítását eszközök azáltal, hogy 514-ben Kr. e. a kényur öcsését Hipparchot a Pantheonnak nemzeti ünnepén ledöfték. Kardjaik azon myrtusz-lombok közé voltak rejtve, melyet a menesben Aphrodite tiszteletére hordozott a polgárság. Az egyiket a helyszínen ölték meg, a másikat később fogván el, kegyetlen kínzások után végezték ki. A fészabaddult Athén szobrokkal, énekekkel becsülte meg emlékeket, s mythoszában a boldogultak szigetét jelölte meg helyükül, hol a görög nemzet halhatatlan herosai lakoznak.

Hát lakja még Akropolist a dór,
Kinek e várat szánta istennője?
Dór szív-e, melyben most nem bosszu forr,
Dór kar, ha rósz, hogy a bitort megölje?
Hon! nem te, a tyrann kevélykedik,
Hogy válladon trónját görnyedve hordod!
Athéna szent napját ünneplik,
Aristogiton, jöszte, kössünk kardot!

Tagadj meg, ősi istennő anyánk,
Mint téged mi, béköt kezünkön túrva,
S a kényt vevén szabad jogunk gyanánt,
Mely Solon érez lelkének féltett műve!
Dörgéssel némitsd fuvolánk szelid
Dalát, a tenger lépje át a partot!
Athéna szent napját ünneplik,
Aristogiton, jöszte, kössünk kardot!

Nem ünnep, melyből egy részt ellopa
Az istennőtül zsarnokunk magának!
Olympra nem száll babér illata,
Mit keze nyújt a verseny bajnokának!
Ifjaink nem helótták! elvetik
A myrtusz-ágot, — fegyverök lapang ott!
Athéna szent napját ünneplik,
Aristogiton, jöszte, kössünk kardot!

Bajtárs! míg ők a régi hősokeket
Zengik vetélylél: — ily hősök legyünk mi!
Majdan hazánk kedvesnek emleget,
S a boldogok szigetén kötünk ki.
Ki könnyeinkkel már el nem telik:
Saját vérebe fulladjon a zsarnok!
Athéna szent napját ünneplik,
Aristogiton, elő azt a kardot!

Bartók Lajos.

Pusztai találkozás.

Elbeszélés.

Írta Bakস্য Sándor.

(Folytatás.)

VIII.

Dombay a legközelebbi vasárnapra egyetemes tanácskozást hirdetett az erdőben abba az ismeretes ligetbe, hol beköszöntőjét tartotta, és a mely nyaranta az isteni tisztelet rendes helyévé lön.

Senki sem tudta miről lesz szó, azért mindenkit felkényserített a kíváncsiság. Ott volt Talpárdi ur is, külön meghívó által kiidézve Füzvállról.

„Értesültem — kezdé Dombay — hogy egy panaszlevelet köröznek a pusztában, mely felsőbbséghez fog ellenem benyújtatni. A vádlevelet nem olvastam, de tartalmát tudom —

— Nem volt ember a ki elárulta, vádoltam Jábés bácsi.

„Ne itélje el kérem Borona ur! hisz’ ugy is csak közölnék velem. — Tudom, mondom, tartalmát, és igen könnyűvé teszi helyzetemet, hogy a felhozott vádak mind olyanok, melyeknek a vádlók maguk sem tulajdoníthatnak fontosságot; el van pedig hallgatva épen az, a mivel magam ellen ingereltem sokakat, de a mit senki sem akart a vádak között említeni, — ők tudják miért. Megvallhatják a panaszoló urak, hogy az én fő bűnöm az a tornyocska, melyet arra a halomra építettem. Nem maradandó épületnek, hanem köből, vályogból, törmelékéből összevissza, minden fundamentom nélkül, egy lányi széles fallal, melyet az első őszi eső elmos, és az első Luczanapi szél halomra dönt — önköt itéletét, mielőtt ki volna mondva, végrehajtván.

„A kik gondolkodni szeretnek, tudják tettem indokait is.

„Soha semmiféle indítvány, tanácskozás, rábeszélés és igaztatástól nem várhat-

tam annyi erőt, hogy önöket egy templom építésére megnyerjem. Pedig önök nyilván Egyháznak nevezik magukat, és soha sem lesznek azzá, míg hiányzik az egyház kifejezője, a templom, és mit én pusztában mulhatlannak tartok, a torony. Nem szóval hát, hanem tettel, mely előtt senki sem hunyhatja be szeméit, kiáltom éjjel és nappal mindenkinek, hogy mit kell tennünk. Ezért építettem azt a kis alkotmányt arra a halomra, a melyet Isten ebben a pusztában szent hegynek szánt, és az emberi léhaság csufolt el Nyöszörgőnek. Bedobtam a vexillumot az ellenség sorai közé, a ki tiszteli, kövessen, váltassuk ki

„Ne szakaszszanak félbe kérem; ne mondják, hogy nincs pénzünk, én tudom, hogy van; ne mondják, hogy eddig megvoltunk nála nélkül, én tudom, hogy ezután nem lehetünk el; ne mondják, hogy évekig kell hozzá készülnünk, mert én tudom mibe kerül . . .

„Itt van — és kiterjesztett egy összeggyölyt ivet — elkészítettem az alaptervet, a hogy tudtam; költségvetést is ütöttem össze, a mi szép summát hoz ki, tizenkétezer forintot, a mibe bizony nem szédülünk el, ha elmondjuk rá a kétszerkettőt. Ez az összeg épen felét teszi a közbirtokosság évi adójának. Az a kérdés, nem sajnálják-e egy lelki ügytől kétszáz évben egyszer annak az összegnek felét, a mit polgári érdekeikre évenként fizetnek?

„Ez az előterjesztésem. — Vagy elutasítják ezt, és én ez esetben lemondok hivatalomról, búcsút veszek önöktől azzal a kéréssel, semmisítsék meg a tervben levő vadlevelet, mely nekem nem árt, önknek pedig sem elégtételt, sem dicsőséget nem szolgált; vagy fontolóra veszik javaslatomat, és — a mit könnyen létesíthetőnek tartok, végrehajtják azt, a mi nélkül a legszegényebb jobbágyközség sem tudja magát képzelni, és az én példámat, — ki az építésre szintén ötven forintot ajánlok fel — követik. Ez esetben kérem önöket, tűrjenek meg továbbra is alázatos hivatalom folytatásában, s engedjék meg, hogy halálomig lakosa lehessenek az önk szép birodalmának.“

Birodalmának! Minő pompázó szó ez! Hogy a kondori pusztát egy pap nyilvános szónoklatban birodalomnak nevezzi!

Mondhatta volna, hogy jön az utolsó itélet és elsőpör, ha templomotok nem lesz, vagy jön a muszka és elvisz Szibériába, ha tornyot nem lát a pusztáokban, vagy fenyegetőzhetett volna traktussal és annak minden villámaival. Mindez nem ér semmit. Hanem: *birodalmával*. Ez a szó elbájol mindenkit, Csont Ábel kivételével.

— Ha csak ennyi az egész! szólt először is Jábés ur, a Kikőhuznyiak bevallott levélhordozója. — Üsse meg a mézharomat az egész proccessust. Templomra ki sajnálna a pénzt? Én sem halok bele egy fias tehénbe. Mért nem tetszett ezt Dombay uramnak élőszóval mondani, minek tett benünket csuffá azzal a görével?

Másik se sajnált, harmadik se sajnált. Talpárdi ur azt mondta: ő nem krajczározt, hanem viseli az egész teher tized részét, de azt megmondja, ugy ki legyen számitva minden, hogy pótdóra ne kerüljön a sor, mert pótdóban még harangkővet sem vesz. Mecseki ur, Lörincz ur, különösen huszadrészt vállaltak. Ábel urnak

nem kell a templom, de azért jussát tartja hozzá. Fizetni ugyan egy fillért sem fizet, hanem a birtokát oda adja két esztendőig a templomnak. Húsolja ki rajta a mit tud. Pátróiné nagy asszony egy ócska harisnyaszárát áldoz fel, mely tele van olyan dolgokkal, a mik soha meg nem érik a devalváció keserűségét. Lábán János és Siró János atyafiak a zsidókat kötik ki maguknak oly feltétel alatt, hogy nekik a szent vacsora otyyában szolgáltatassék ki. Dávid zsidó megtekinti a tervet, kiszámítja a atornyosak magasságát, s számításának eredményeként kijelenti, hogy a bádogról ne tessék busulni a Tekintetes *Atyafiságnak*, mert ő ennek a toronynak az árnyékában akar megvélni (nem merte mondani meghalni). Ihárosi ur is kijelentette, hogy ötöt ne féltsék, ott lesz ő, a hol kell. A minthogy a következő napon be is rándul Füzvára, és ott az igazságházának fundamentomai között felkeresi Lócs Jónás és Kezsménes Lukács embertársakat, mely látogatásának eredményeként harmadnapon szerencsésnek érzi magát elérkezéskor jelenteni, hogy még a fogságban ülő szegény rabok sem feledkeznek meg a keresztény-

GRÓF SUVALOFF, LONDONI OROSZ NAGYKÖVET.

ség közös nagy missiójáról, melynek támogatására ezen tízenkét forintot küldik, azzal az ígérettel, hogy kiszabadulásuk után sem feledkeznek meg, ha az Isten megsegíti őket.

ha ők ajtó nélkül maradnak. Hát ők mindig megkerülik a templomot, ha az isten házába akarnak menni? Hát ők nem olyan urak, mint az északi és keleti urak? Csont

Ottan megalakult az építető bizottság, Csont Ábel ur elnöke alatt, Ámbár Lőrincz és Meeseki urak személyében. Dávid urat is hívták, de ő azt válaszolta, hogy ő már megvetette az alapot, más építsen pedig arra. Így tehát hagyták menni, s helyébe kinevezték még tiszteletbeli tagnak Pátróiné nagyasszonyt, kiről lehetetlen feltenni, hogy fél pár harisnyát viselt volna valaha, — továbbá a felekezeti közti szent egységre való tekintetből Szentlábánt és Dávid zsidót.

A torony észak felé fog nézni. Ebből származott a legelső nehézség, melylyel a bizottságnak meg kellett küzdenie. A torony alatt ugyanis ajtónak kell lenni; úgy szintén a keleti oldalra is, mivel ez a parokiára néz: két ajtó pedig elég a Szent István templomára is — ha az *eleget* veszszük. Ugy de mivel történetesen a nagyobb birtokosok majorjai éppen az északi és keleti részeken voltak: világos, hogy érzékeny jogcsorbát szenvednek a déli és nyugoti tartomány urai,

Ábel viszont azt mondta erre, hogy ha négy ajtó lesz rajta, akkor neki nem kell a templom, mert akkor a passát-szelek keresztülkassul nyargalnak rajta. Ő ugyan nem kopasz még, de bizonyosan elébb-utóbb az lesz, és a léghuzam miatt reumát kapnak a homlokai. Az ellentétes nézetek úgy békültek ki, hogy mindegyik tettegyajtónyi engedményt. Sem kettő, sem négy, hanem három. Egy a torony alatt, — a másik kettő keletnek és nyugotnak. A dél elégedjék meg egy szép kerék ablakkal.

Alig csillapult le ez a nyugtalanság, midőn újabb és veszedelmesebb összeesküvés ütötte fel fejét. Jöttek az asszonyok tömegesen, hogy csak legyen bizony ajtó a déli részen is, inkább elengedik a kerék ablakot. Mert ha az az ajtó onnét elmarad, bizonyosan annak a helyére van szánva a katedra. Ebből pedig az következik, hogy a padok nem a régi tisztes szokás szerint, a nőké szemben a férfiéval, hanem újság hátszava — mind a katedrával szemközt lesznek elhelyezve, ez pedig a házasságkötési szokások kijátszására czéloz, mert a vidéki, sőt helybeli legények is, kik a karba járnak, — miképen választhatják

KÖTÉLFONÓ FEJEDELMI MATRÓZFIUK.

ki jövődöbelijüket, ha szemben nem is láthatják?

Megnyugtatta azonban Lőrincz ur bölcsessége az elégedetleneket. Lássátok

édes hugaim, az, a mit ti kívántok, lehető, sőt szükséges is holmi ringyongy faluhelyeken, a hol a templomok egyenes pályán állanak. De itt ezen a gyönyörű magaslaton, — melyet a ki ezentul Nyöszörgőnek merészel nevezni, ám ő lássa a következtetését, — a mátkaválasztásnak sokkal tisztesebb módja lesz. Mert nem elég a jövődöbelinek csak az orcáját nézni, ha szép-e, mivel a szépség porra írott czifraság, mely elmúlik, mihelyt az idő szele reáfuval, — hanem sokkal inkább természetét, járását, mozdulatait, elevelegét, mint a melyek maradandó diszei az emberi nem szobik és jobbik felének. Azt pedig a templomban megírni nem lehet. Hanem igenis más módja lesz annak. Az ifjak, mint illik, az első harangozáskor már itt lesznek, és innen az oromról kényelmesen itélhetnek a feljövő hajadon felől. Nem fárad-e ki, nem rövidül-e meg a lélekzete, nem görbül-e előre, mig onnét a völgyből ide feljön? És mikor lefelé megy, nem veti-e meg a sarkait a homokban, a mi parasztos, és nem fut-e hancúzva, a mi tisztességtelen? És nem sokkal kegyesebb módja-e ez a leány-nézésnek, mint a templomban, a hol a prediká-

VILMOS NÉMET CSÁSZÁR VADDISZNÓ-VADÁSZATON.

MERÉNYLET A NÉMET CSÁSZÁR ELLEN. — HÖDEL ELFOGATÁSA.

cióra kell figyelmeztetni, nem pedig a leány hiábavalóságra? Avagy Eliázer szolga a templomban szemelte-e ki ifju ura számára Rebekát? Avagy Cziporát Mózes, vagy éppen a szép orczájú Esztert Ásvérus király? — Én magam is csak úgy választottam a feleségemet. Bizony nem bukkoltam ám a karban, mint a csizmadialegény, hanem ültem egy helyben tisztességesen, és nem pislogtam sehova. Hanem mikor vége volt a predikációnak, bevartam az áldást és szép csendesen lejttem, még a sarkantyum pengőjét is megkötöttem papirossal, hogy zajt ne támasszak. Megálltam a templom-ajtóval szemközt, onnét vettem szemügyre a kijövköket. Meglátok ám egy leányzót, a mint kilép az ajtón, szétnéz, látja, hogy az alatt, míg a templomban volt, nagy eső esett és most sár van. Mármost mit cselekszik? Talán felfogja a viganóját mint a többi nedelő? Nem bizony; hanem elkezd a sár fölött röpülni, röpülni mondom, — mint ahogy álmanban szokott az ember, — végig röpül a sáron mint a fecske. — Ez kell nekem, mondok. („Meg a száz hold.” Csont Ábel.) Mindjárt bemutatam magamat, haza kísérem, ott megmondom a szüleinek magyarul, hogy mi a szándékom, és hogy mi tetszett meg a leányzóban. A lány örült, hogy olyan kérője akadt, a ki még a járását is megfigyeli, nem is mondt ellent, nem is bánta meg. De még én sem ám.

A hugomasszonyokat egészen elbájolta az a gondolat, hogy ha netán az ő leányai is ugy szokásosak ki a szerencsésüket. Dehogyan gondoltak többet a negyedik ajtóra. Hiszen ha szemben ül a legény a leánnyal, hogy jutna észébe a járására vigyázni.

Igy a legtöbb nehézségek elenyésztek. Az építető bizottság mármost a munka helyes felosztásához fogott. Ábel urnak jutott a felügyelet, mert az ő szemei előtt minden ember kettőzetit az erejét. Reszketnek ha torzonborz szakála egyet mozdul. Mecseki ur a fundamentomot teszi le, és a gomb-feltételkor szónokol a familia nevében. Szentlábán dolga az épület-anyagokért befutkosni. Lőrincz ur számon tartja a pénzt, és jegyzéket vezet az igazságról, melyet az atyafiak kiszolgáltattak. Igy Dombayra nem néz egyéb feladat, mint az urakat hol szép szóval, hol még szebb levéllel figyelmeztetni a tized, illetőleg huszadrészre, — továbbá az igazgatót hol lelkesítő beszéddel, hol csüggedt arccal kihazudozni. Pátróné asszony megváltja magát a bizottsági terhek alól egy másik harisnya-szárral, és azon hozzáadás-sal, hogy többet hozzá ne jöjjenek, mert ha az ég huzzák, sem adhat többet. Bizony isten nincs.

Az építkezési idő alatt Dombaynak sokszor meg kellett látogatnia Lőrincz urat, és ha már odament, nem szaladhatott mindjárt. Néha hosszasan is kellett értekezni, az értekezleten Lőrinczné asszony is megjelent néha, s többször sikerült utját állani a távozonak. Egy toppot sem bizony. Itt marad nálunk ebéden.

Dombay nem tartotta illőnek a szabadkozást, miután érezte, hogy nincs terhére a maradás sem magának, sem a háznak. Ott marad ebéden; ebéd után még beszélgetnek s néha alkonyat felé megy haza.

Mind ez oly természetes. A két férfit egymásra utalja a közös feladat. Lőrinczné csak azon csodálkozik, hogy tudtak ellenni e nélkül a jóval több ember nélkül annyi ideig, holott itt lakott a tövükben.

Dina tartozkodás nélkül társalog vele. Figyelmesen függ rajta, ha néha felolvas, fejteget. Örül, ha jön, kétszeresen örül, ha nálok marad ebéden, és százszorososan, ha két nap kimaradás után megint csak beköszönt.

Lőrincz ur maga annyira jutott, hogy egy nyugtatványt sem tud megírni Dombay nélkül.

Egyiknek sem jut észébe megkérdezni magától: Micsoda minőségben van jelen náluk ez a fiatal ember?

Még akkor sem kérdezik, mikor kéri jelentkezni a háznál, de a kinek sajnálattal vallják meg, hogy bizony még nem készültek el a kiházasításra, és mivel az építkezési gondok nagy súlylyal nehezülnek vállukra, mostanában nem is készülhetnek el.

Jön a másik kérő, szomszéd vármegyéből, vagyonos, tanult fiatal ember, s azonki-vül megnyerő modoru és tekintetű, a ki gondolkodóba ejti a születeket, de a kik csak mégis nem adhatják oda ilyen fiatalon ezt az egyetlen leányt. Hiszen még gyerek.

Dinát meg sem kérdezik, mert mit tartozik ez ő reá? Dina örül, hogy nem kérdezik.

Az atyafiság számoltatja Lőrincz urat és asszonyt, hogy mit akar a leánnyal? Nem tudnak számot adni. — Mi kifogásuk van az utóbbi kérő ellen? Nem tudnak semmi kifogást. — Lőrincz ur csak annyit mond nagy kinlódva, hogy jó, jó, de nem olyan ember, a minőt ő szeretne. Hát milyent szeretne? Azt még kevésbbé tudja megmondani. Igazán nem is tudja, pedig ott van a modell szemé előtt, a nélkül, hogy arra csak gondolna is; és ha valaki Dombayt találna előtűk említeni, bizonyosan nem ott lenne ki, a hol bejött.

Közönséges szokás a fiatal embert az-zal búsitani, hogy házasodjék. Kivált olyan családotknak nagy mulatsága ez, a hol nincs leány a háznál; ezek tehetik azt a nélkül, hogy célzataik iránt gyanut keltenének. Ámbáréknál bizony van leány, de azért Lőrincz ur a kedélyesebb órákban folyvást ígérkezik Dombaynak násznagynul, és abba a gyönyörű paradicsomba, a kit uramócsém alkotott, olyan virágszálat szeretne ültetni, a milyen még nem virult a kondori pusztában. Lőrinczné asszony is sajnálkozik néha Dombay magános sor-sán. Eszükbe se jut, hogy a háborgatott szív egyszer olyan hullámot vet, a mely megrendíti szívüket. Adjátok hát nekem ezt a leányt.

Olyan kicsinynek tartják, hogy erre nem is gondolnak. Dombay maga is érzi ezt és nem mutatja, hogy fáj neki. Egy pusztai pap, a ki, hogy megérdemelte só-vány fizetését, gyermekeket tanit, a mi még Perikles idejében is rabszolga dolga volt!

De vajjon olyan kicsinynek tartják-e? Ez akkor tetszenék meg, ha egyszer azt mondaná —

Ugy de azt nem mondjuk soha. Miért állaná utját ennek a leánnyal, mint a haramja az utazó hölgynek? Majd felépül a templom nem sokára, akkor az lesz az ő háza, családja, öröme, pihenő helye.

Dina zongorához ül. Nem igen szereti ugyan, t. i. a zongora Dina ujjacskáit, és Dina ezt jól érzi, de azért kötelessége gy-

akorolni azt a néhány darabot, a mit még a német szón tanult, anyja kedvéért.

— Most Dombay urnak zongorázok. Melyiket parancsolja? Cserebogár — vagy Sík a pusztára . . . ?

— Sík a pusztára? Kérdé Dombay fölret-telve. — Annak nincs dallama.

— Nincs ám az emberek között, mert már a madarak közé került az erdőbe.

— Sohasem hallottam.

— Oh ó! hogy teheted ön le a vizsgáit? Hiszen az borzasztó tudatlanság, a miben ön szenved.

Ujjai végig futottak a billentyükön, azután elkezdte Tompa kedves dalát

„Sík a pusztára, se halma, sem erdeje . . .”

— Önnek talán unalmas ez a dal, de lássa nekem kedves, mert a pusztára édes hazám. Önnek is meg kell szeretni, mert nemsokára — (és folytatta a dalt) —

„Sugár torony kilátszik a pusztára . . .”

— Ah én egészen mást gondoltam; — ébredt Dombay. Ezt én is ismerem, ezen nőttem fel, de már másban élek. Imént azt hittem Petőfőt kérde kegyed, mert annak nincs dallama.

— Petőfőt? Én nem ismerem Petőfőt. Apám könyvtárában megvan, de azt mondja az nem az én kezembe való, mert nagyon meg van már viselve. Mintha nem lehetne azért olvasni, hiszen a könyv is viselve szép mint az ékszer. — És hogy van hát a Petőfi sík pusztája. Ön egykor nekünk irodalmi műveket fejtegetett, folytassa az elő-adást, mérjük össze Tompát és Petőfőt.

— Nem tudnám elmondani, — felelt Dombay hirtelen, — különben is nem merem állítani Petőfőt-e vagy sem?

Dina észrevette, hogy e vonakodásnak valami titkos oka van. Alig várta, hogy magára maradjon, egyenesen apja szobájába ment, ott felkereste a megviselt apokryphot, azt a köpezős kötetet, melyben a költő összes művei először láttak napvilágot. Lőrincz urnak igazza volt. A könyv nagyon meg volt viselve. Nem kisasszony-kézbe való.

Dina elsőben is a tartalomlapot számoltatta meg. Az nem vezetett nyomra.

Azután sorba vette a dalokat. A legmélyebb szív idegeinek azokat a hasonlítottatavaszszal besimítják, pünkösztől megbüvölten álmodtak által fiatalágunknak olyan a milyen hajnalát mindnyájan.

A költő mindenhatósága új világot alkotott, — vagy az alvót ébresztette létre a leánya szívében.

Szemei előtt hajladoztak a czipruslombok, peregetek le a szerelem gyöngyei; — itt-ott egy-egy értéktelennek látszó kavics is elkeveredve, a melyből csak alig csillan ki, de kicsillan a drága érc — — Végre megtalálta a mit keresett.

„Sík a pusztára mint a pihenő tó . . .”

Megnézte a czimet. *Pusztai találkozás.* Azután elolvasta a románczot.

Haramja utját állja az utazó hölgynek. A hölgy eléltan rebegi: „Könyörül.” Haramja gyöngéden batorítja foglyát s csak egy csókot kér tőle, mire a hölgy elpirul. A haramja nem tudja harag-e vagy szégyen ez a pirulás.

— — — Isten áldja meg hát! Felejtsd el a szegény haramját, A ki, a ki . . .” Itt megszakadt zava.

De érezte sarkantyuját lova — —

Dina visszatette a könyvet helyére, futott ki a kertbe, és ott leült egy lugasba.

A német császár vadászó-vadászaton.

A vadászó-vadászat az előkelő sportnemek közé tartozik. Ez a durva sörte-sörényű vad, a vadászat alkalmával, ha az első ijedelmén tul van, merészen, rendkívül dühvel szokott szem-beszállani ellenségeivel, kik közt nem egy s kőtök a mi derék Zrínyi Miklósunk is, esett már hatalmas agyarának áldozatul. Az életveszély pedig a vadászatnál vonzó jelenség; úgy vannak az emberek vele, mint a czirkusok hajmeresztő mutatványával. Ha néha-néha megtörténik egy-egy szerencsétlenség, rögtön kész a jajgatás; a vakmerőség eltűlése; pár nap múlva azonban újból tolongnak az életveszélyes játékhoz; a ki benne részt vesz, élete legszebb emlékei között szokta emlegetni.

A német udvarnál is rendes divattá nőtte ki magát a vadászó-vadászat. Nem kell messze menniök érte, a Berlin szomszédságában levő erdőkben is nagy számmal található fel az agyaras vad. Rendszeresen november elején kezdik a mulatságot egy „állami” hajtó vadászával, melyen nemesek a királyi család és udvar, de még a nők is részt vesznek. A vadászok az óségi orthodox vadász szokásnak megfelelőleg veres frakkban, fehér szövet nadrágban s hosszú száru eszmiákban jelennek meg, s kísérőikkben egész sereg vizsla és kopó. Az alárendelt tisztet, t. i. a hajtást részben itt is fölfegyverzett parasztek végzik, kiknek, miként a vadászoknak is, kalapjuk mellé zöld lomb van tűzve.

De, mint képünk mutatja, mely a múlt évi udvari vadászat után készült, az udvari emberek már tudnak számolni a vadkan agyarával. Ugy a hölgyek s más néző közönség, mint a magasabb rangú vadászok számára erős s vastag körszőnyv által védett emelvény van készítve, hová az üldözött vad hatalma el nem hat. Midőn a hajtók a vadat már felriasztották, rendszeren 10 másodpercznyi szabad időt hagynak neki s csak ezután eresztik el a kutyákat. Sok vad hasznára is fordítja ezt az előnyt, s megmenekül; de az ügyetlenebbeket a mindinkább szoruló kör lassanként a vadászok köré szorítja, kik eléggé el vannak látva töltött dupla oszví fegyverekkel arra, hogy a szerencsétlen vad élve többé ne menekülhesen el előlük.

Ezt a kevésbbé igazgató, de szenvedélyes vadászra mégis igen érdekes mulatságot Vilmos császár egész mostanáig fenntartotta, s a 80 éves agy nagy buzgalommal, rendkívül érdeklődéssel vett részt a múlt év alatt is, úgy hogy két segédje, kik vele együtt egy emelvényen voltak, alig győzték őt puskákkal kiszolgálni.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

VERNE GYULA REGÉNYE.

ELSŐ RÉSZ. — TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Mit kell tenni?

A „Vándor” tehát hetvennégy napi hosszú utazás s annyi késleltető akadály és kiállott veszeély után, sziklazátonyon akadt, utasait pedig ismeretlen, idegen partra tette ki. Weldonné s utitársai mégis hálát adtak istennek, hogy végre szilárd földet érezhettek lábuk alatt; mert hogy nem a csöndes óceán valamely szigetén, hanem kontinensen voltak: aziránt semmi kétségök nem lehetett.

A mi hajójukat, a „Vándor”-t illeti: az el volt vesztve. A szikla-zátonyon fennakadt s oldalra fordulva, a szél és haborlatnak elég néhány óra, hogy széttrombolja s elszórja darabjait. Igy Sand Dieknak nem lehetett meg az az öröme, hogy a rábizott hajtót éppen vezesse vissza tulajdonosához.

Azt a kérdést: az amerikai part mely pontján vetődtek ki, nagyon nehéz volt eldönteni. A Husvét-sziget fölvetélésből s az azóta követett irányból számítva, nem volt lehetetlen, hogy Péru, de az sem, hogy délebbre, talán Chili valamely partján vannak. Pedig ezt a kérdést eldönteni: a legfontosabb dolog lett volna. Ha Péru-ban vannak, kikötők, faluk, városok nem lehet-

(Folyt. követh.)

nek messze, s nem volna nehéz valamely lakott helyre jutni, s a tovább utazásról gondoskodni.

A part e része azonban teljesen sivar és elhagyott volt. Északra, alig egy negyed tengeri mérföldnyire, egy kis patak ömlött a tengerbe, melyet már sűrű bokrok, rhizophorák árnyaltak. A hosszán elvonuló szikla-fal fölötti fensíkon száraz és sűrű erdő uralkodott s terjedt befelé, a száraz belsejének. Magas baobab-, fehér fényő-, tamarinda- s bors-fák; de különösképpen tetszett, hogy az ezerféle pálmafajok közül egy sem volt látható, holott oly csekély szélességen, a hol ők képzelték lenni magokat, annak kellene az uralkodó fának lenni. A levegőben nagy sereg, élesen kiabáló madár repdesett, a tengerparton előre s hátra nyilallva, többnyire különböző fecskefajok, aczel-kék árnyalatu fekete tollzatú, de gesztenyeszín világosabb színnel fejkék felső részén. Feltűnt, hogy e madarak épen nem látszanak vadaknak vagy féleneknek; mintha még soha sem láttak volna embert, s fogalmuk sem volna veszélyes vagy ellenséges voltáról.

Valóban, ember, a ki megmondhatta volna, hol vannak, egyetlen egy sem mutatkozott sehol az elhagyott magános parton. Emberi lakásnak, lett legyen bár kunyhó, vagy ideiglenesen összerótt fészer, sem volt nyoma sehol. Dingo sem ugatott; a mit bizonyára nem mulasztott volna el, ha idegen közeledését érezte volna. Csak járt fel s alá a parton, orrával a földet szagolva, farkát leeresztve, tompán morogva, de sem ember, sem állat közeledését nem jelezte.

— Dick, nézd csak Dingo! szolt Weldonné.

— Valóban különös, mondá az ifju; — mintha elvesztett nyomot szaglászna.

— Hol van Negro? — s mit csinál? — kérde Weldonné.

— Azt, felelt az ifju, a mit Dingo: jó, megy, különben teheti a mit akar; szolgálata megszűnt a „Vándor” hajtórésével; nincs jogom többé bármit parancsolni vagy megtiltani neki.

Negoro csakugyan egy járt-kelt a parti sziklákon, úgy nézelődött, szemlélt, gondolkodott, mintha emlékeit szedegetné össze. Ismerte-e, járta-e már e vidéket? Válszínűleg megtagadta volna a feleletet, ha kérdezték volna is. Legjobb volt nem is gondolni vele, s magára hagyni a különben is oly barátságatlan embert. Sand Dick le is vette róla a szemét, s mikor Negro a kis patak torkolata felé vette utját, s annak völgyében eltűnt szem elől; többé nem is gondoltak reá. Dingo ugatott ugyan, mikor a szakács elment mellette, de aztán ismét elhallgatott.

Most még a legszükségesebbre kelle gondolni: tudniük arra, hol találnak menedékhelyet, a hol ideiglenesen megvonhatassák magokat, és a szükséges élelemről. Ez utóbbi nem nagy gondot okozott. A vidék maga is kínálkozott a legszükségesebbel, állati s növényi eledelből; de még a megfeneklett hajó romján is volt elég eledel, a mit onnan könnyű volt szállítani. Tamás és társai be is gázoltak az oldalán akadt hajóhoz, melynek éléskamrájába nem hatolt be a víz, s néhány hordó kétszersültet, szelenczékbe zárt hus-kivonatot, füstölt húst s szárított főzeléket hoztak ki onnan. A patak bőven adván az édes vizet: a kis csoport élmezése hosszabb időre is teljesen biztosítva volt. Tízert sem volt nehéz gyújtani; száraz ágat az erdőben lehetett szelni akármennyit; taplója meg bőven volt az öreg Tamásnak, a ki szenvedélyes pipász volt. Még csak a menedékhelyről kelle gondoskodni, s ezt nem más, mint a kis Jakab találta föl; s mint a tengerparti sziklák közt szaladgált és keresgült, egy csinos, tiszta, elég mély és magas barlangra akadt, melyet talán a tenger vajt a sziklaoldalba valaha, de mely most még a ren-

des dagálykor is védve volt a hullámok becsapásától.

— Helyes, kis Jakabom, — mondá Weldonné, mikor fiacskája diadalmasan mutatta neki fölfedezését, — ha Robinzonok volnánk s itt kellene megtelepednünk, házunkat el nem mulasztanók a te nevedre keresztelni.

Déle az egész társaság, a visszaérkezett Negorot is beleértve, a ki némán foglalt helyet a többi közt, a barlangba telepedett be, mely tizenkét láb mélységű s ugyanoly széles levén, elég tágas szoba gyanánt szolgált, s mivel teljesen száraz volt, legalább Weldonnának, a kis Jakabnak, s a néger Náninak háló helyül szolgálhatott. — Míg a frissiben elkészült ebédet elköltötték, Dingo a barlang szája előtt őrködött, ha valami idegen közelednék mekedékhelyökhöz.

Ebéd után mind együtt maradtak a barlangban; Weldonné, kinek a kis Jakab ölébe hajtotta fejét s ott elaludt, és Sand Dick a száraz füvekből rögtönzött kerevetre települtek, míg a többiek részint körül a barlang földjén s kőveken ültek, részint a barlang szájánál állodáltak vagy

— Hihetőleg, — felelt a zárkózott ember kikerüléleg.

— Dingót is magunkkal vittük; hasznunkra lesz a kutatásban.

Weldonné hallgatásba merült. Aggódott a tervezett elválás miatt, bár annak szükségességét is belátta. Félt, nem volnának-e itt valamely bensülött vad törzs támadásának kitéve? De a délamerikai törzsek közel sem oly félelmesek, mint az afrikai vagy ausztráliaiak, s Dick e részben lehetőleg megnyugtatta urnőjét. Egyébiránt az elválás valószínűleg nem lesz hosszú tartamu; Dick remélte, hogy legelőbb két napra fóg terjedni, míg ismét visszatérhetnek. Benedek urnak a terv ellen nem volt semmi kifogása; ő itt marad s kedvére csatangolhat bogarászai apró kirándulásaira.

— Csak messzire ne távozzék, Benedek ur, nehogy eltévedjen az erdőben, — mondá Dick.

A bogarász néhány percz múlva csakugyan eltávozott. Negoro is csaknem azonnal elhagyta a barlangot s a kis patak felé vette útját, melynek mentén csakhamar eltűnt szem elől.

Dick fel is tette magában, hogy mihelyt előkerül, kérdőre vonja, s szükség esetében meg is motoztatja.

Ez alatt a kis Jakab is, fölébredvén, kijött a tengerpartra Nánival, s mivel már a nap lemenőben volt, az egész társaság elbucsuva hajója romjától, visszatértek a barlangba. A szél éjszakra feltámadt, s bizonyosra lehetett venni, hogy reggelre a hajóból mi sem marad . . .

Éjszakra ugy osztották be, hogy a néger, két-két óránként felváltva viraszszanak a barlang nyílásánál. Dingo is lehetett számítani, hogy segít az őrködésben.

Akkor vették észre, hogy Benedek ur még nem tért vissza. Herkulest küldötték keresésére; ez, oroszlan-erejű hangjával kezdett kiabálni utána. Végre meglátták az elveszettet, a parti sziklák közt bukdácsolva, bogarakat hajászva még akkor is. Dühösen érkezett meg — mert egyetlen valamire való bogarász sem akadt.

Mikor Weldonné végre elaltatta a gyermeket, Dick közölte vele a pénz nagyobb részének eltűnését, s gyanúját Negoro ellen és föltételt,

NEGORO A PARTI SZIKLÁKON . . .

A BOGARÁSZ.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

heverték le. Arról folyt a beszéd, mikép tudják meg az amerikai száraz mely pontjára vetette ki a jó szerencse.

— Nézetem szerint, mondá Dick, addig nem kell feladnunk a jó menedékhelyet, míg erről bizonyosságot nem szerzünk magunknak. Az éjjel jól kipihenve magunkat, közülünk kettő megindulhat a felfedező utra. A nélkül, hogy nagyon messzire eltávozzanak, rajta lesznek, hogy valami bensülöttel találkozzanak, a kiktől felvilágosítást nyerjenek a vidék felől s aztán ide visszatérjenek. Lehetetlen, hogy tiz-tizenkét mérföldnyi kerületen valakire ne akadjanak.

— S ki menne közülünk ez utra? kérdé Weldonné aggályosan.

— Ez még eldöntendő, felelt Dick. Annyi bizonyos, hogy önnek, Weldonné asszony, a kis Jakabnak, Benedek urnak s Náninak minden esetre a barlangban kell maradniok. Bat, Herkules, Aktón és Austin itt maradhatnak az önköz őrizetére, míg én és Tamás a szemle-utra mennénk. — Negoro, — folytató ehhez fordulva, — ugy hiszem, szivesebben itt marad szintén?

A kis Jakab még aludt. Anyja, Nánit a gyermek mellett hagyva, a többiektől kisérve a tengerpartra ment; a megfeneklett hajót akarták látni még egyszer, s megnézni, ha menthetnek-e még még egy s más hasznos tárgyat róla. Weldonné a parton maradt, míg a férfiak a hajóhoz gázoltak. Tamás, néger társaival, a még ott maradt élelmi szereket hozták ki, Dick pedig a hajószobába hatolt be, a hol a többi közt négy jó készületű puskát, vízmentes tokokba elzárt töltényeket, egy jó zseb-lámpát, néhány erős és széles pengéjű cset-halászkést, s a kis Jakab számára egy ártatlan gyermekpuskát szedett össze. A térképek, fájdalom, ugy elzártak, hogy egészen haszonvetetlenné váltak. A hajón levő többi tárgyak nem érdemelték, hogy partra szállításukban fáradozzanak. Élelemmel s fegyverrel, a mi legbecesebb volt, eléggé el voltak látva, s a mit nem kell feledni: a pénzről sem feledkeztek meg. Csak hogy az őszegnek, melyet Weldonné a szekrényében hagyott — nagyobb része hiányzott, s mindössze ötszáz dollárt talált Dick. Ki vitte el a többit? Ha csak Negoro nem fért hozzá? Róla mindent fel lehetett tenni. S

hogyt kérdőre vonja. De Weldonné lebeszélte róla.

— Ha Negoro visszatér még, — mondá, — akkor már a pénzt biztos helyre fogta elrejteni, ha csakugyan ő lopta el. A mily átlakodott természetű, ugy sem vallana semmit, s csak bosszúra ingerelnék a faggatás által. Jobb lesz inkább elrejtetni tőle gyanunkat. Hadd higryje, hogy a pénz elveszését a tengernek s nem neki tulajdonítjuk.

Negoro azonban nem jött elő. A négerek kiáltozták nevét, de nem felelt. Egyébiránt nem nagyon bánták, ha megszabadulnak tőle s általában gyűlölték.

Késő este Dingo dühös ugatására kimentek. Azt hitték, Negoro tért vissza. De nem láttak senkit s a kutya is megint elcsöndesült.

Most alvohelyeiket rendezték be, s nyugalomra dőltek.

Csak Weldonné nem birt elaludni — ugy érezte, hogy ez annyira soványgott száraz nem hozta meg neki, a mit tőle remélt, önmaga nyugalmát s övéi biztonságát!

(Folyt. követk.)

A háziipar és az iparművészet viszonya az anyagi gyarapodáshoz és a művelődéshez.*

Irta

Herman Ottó.

Azon vagyok, hogy e sorokban egy nagy merészséget kövessék el.

Nem azokról a dolgokról fogok t. i. nyilatkozni, a melyekkel rendszeresen és teltetőleg behatóan foglalkozom, hanem azokról, a melyeket épen csak annyi figyelemben szoktam részeseíteni, a mennyiben minden értelmű ember részesíti, s kivált mint hazafi részesíteni tartozik is.

Nyilatkozni kívánok az iparművészet és a háziipar viszonyáról az anyagi gyarapodáshoz és a művelődéshez.

Elkövetem e merészséget két oknál fogva. Az első ok az, hogy előadói tapasztalásom megtanított, mily szerfelett jó és hasznos az, ha adott dolgokról, kivált olyanokról, a melyeknek hatása nagy körre céloz, a laikus vagy egyáltalában a kevésbé avatott is nyilatkozik, mert az ily nyilatkozásban rendszerint benne van correctivuma annak az eljárásnak, a melyet a szakembernek követnie kell, a végre, hogy hatáson. E tekintetben ő is tapasztalásra szorul. A második ok az, hogy nem képzelhetek magamnak gondolkodó magyar embert, a ki a társadalmunkban mind sürűbben nyilatkozó, az iparművészetre és háziiparra, ezeknek nemzeti történelmére is irányozott mozgalmakon el ne gondolkodnék; ki nem ohajtana egyéni nézetét kifejteni, ne kívánna hozzájárulni az eszmék egészséges harcához, mely nélkül nincsen eredmény, nincsen haladás.

Ime merészségem indoklása. Most pedig azon leszek, hogy a kiinduló pontot meghatározassam.

Mindnyájunkban, a kik a rideg önzésről bár csak kisebb mértékben is le bírunk mondani, a végre, hogy a közügyet a közjó irányában szolgálhassuk, kisebb-nagyobb határozottsággal megszólal annak a tudata, hogy azon a helyen, a melyet őseink vérrrel és vitézséggel szereztek, e nemzetet a jövőben első sorban nem a véráldozat és vitézség, hanem az fogja megtartani, hogyha a nemzet önérejtő erős anyagi alapot teremt, az anyagi fejlődéshez arányban művelődik, így az európai nagy nemzetcsalád kulturalemelei közé tökéletesen egyrangú tényezőként sorakozik, s mint ilyen végzi misszióját ugy ki, mint befelé.

Él bennünk ma az a tudat, hogy csak így lehetünk megbizható, erős éle annak az ének, a melyet a művelődés s az ebből kibontakozó igazi szabadság keletfelé hajt.

Nem is a gyilkoló eszközök tökéletesítése, nem a diplomatiái fortély, nem az egyes hadvezér szerencsésebb ötlete fog minket e helyen megtartani, mert ezeknek sikerei az emberi fejlődés nagy folyamában csak ephemer sikerek — hanem meg fog tartani saját, valódi nemzeti erőnk mellett a legműveltebb s épen azért legszabadabb nemzetek közvéleménye, mely akkor fog felénk fordulni, rólunk keletkezni, velünk szövetkezni, a mikor kulturnemzet voltunkat bizonyítjuk.

Ha ez áll, akkor számba kell vennünk az egyes mozzanatok, a melyek e cél felé vezetnek; meg kell fontolnunk az irányt, a melyet ezen az uton követnünk kell; számot kell vennünk az anyagiakon kívül sajátságainkkal, hajlamainkkal, képességünkkel; ébresztenünk s épelnünk kell a csirákat, a melyek bennünk rejlenek; föl kell keresnünk azokat is, a melyek az idők folyásában elszunnyadtak ugyan, de még föltámaszthatók, s a melyek főképen azért érdemlik meg a feltámasztást, mert nekünk sajátosak, épen ezért eredményre bízatók.

Meg kell figyelniük a jelent, föl kell kutatnunk a multat, hogy jövőt érthessünk.

A jelenben számba vesszük azokat az élő csirákat, gyengébb-erősebb cseméket, a melyek valósággal bennünk élnek, belőlünk erednek; a

Dr. Pulszky Károly társaságában a dr. Römer Flóris által kitűnően rendezett biharmegyei régészeti és ipartörténelmi kiállítás meglatogatván, a körülmények egy rögtönzésre sarkáltak. Egy pár gondolat, mely talán eszmecserehez vezetett, ismét arra indított, hogy e rögtönzés kisértésként közöljem. Az okokat a szövegben sorolva, még csak azt jegyzem meg, hogy a közreadásra az a tiszteletet is ösztönözték, a melylyel a jelen volt közönség iránt viseltem. — H. O.

multakban föl kell kutatnunk azokat az alvó csirákat, a melyek csak a fölismerésre várnak, hogy újból életre ébredjenek.

Csak ezekből eredhet igazi önismeretünk, mely nélkül akár szellemi, akár anyagi téren a célt ki nem tűzhetjük, a helyes utat meg nem találhatjuk.

Legyen most megengedve, hogy ily szempontból tekintsem az iparművészetet, ennek szülőanyját a házi ipart s ezeknek viszonyát ugy az anyagi erősödéshez, mint a valódi nemzeti művelődéshez is. S legyen szabad, hogy bizonyos igen fontos alapfeltételeket bővebben is kifejtsek.

E végre lá szöveg más eszmemenetre térek, a végett, hogy végső tételeimet levezethessem.

Fölvetem azt a kérdést: mi a nemzet volta-képezi fogalma?

Mondhatjuk, hogy a nemzet oly társadalmi egység, melynek megalkotója és fenntartója a vértökélet.

Eltekintek attól, hogy e fogalom miként módosul politikai s más okoknál fogva; hol és hogyan módosul pld: a faj szerint vegyes nemzetek képeben, kisebb nemzetegységeknek egy politikai egységbe való egyesülésében; ezektől eltekintek, mert, az egész emberiséget véve, ezek inkább kivételek, a melyek a legvégső következményben az idők során tovább fejlődő új fajhoz vezetnek.

Nekem most csak az egységes s ugynevezett tipikus fajjal dolgom.

A tipikus nemzet mindenek előtt nem társadalmi intézmény, olyan értelemben, a minő egy szolgabírói hivatal, vagy bármely társadalmi intézmény, a melyet a szükség vagy czelszerűség létesít s eltöröl, a nélkül, hogy azáltal a nemzet típusán csorba esnék.

A tipikus nemzet egy természetes tény; szervezeti sajátosságai, szemléletési módja, gondolkodása, szokásai, hajlamai szerint egyenesen kifolyása a természeti viszonyok azon összégének, a melyeknek közvetlen befolyása alatt áll.

Nubia szerencsére egész lényében a tropikus — az eszkimó az arktikus egő jelleménye s az elűtő természeti viszonyok befolyása alatt e két, alapjában egy fajú lény, a szervezet bizonyos részleteiben, hajlam, szemléletési mód, életföltétel szerint annyira különbözik egymástól, hogy két oly végtelét képvisel, a melyet sem egybeolvastani, sem áthelyezni nem lehet.

E két végtel közö sorolhatjuk mind azokat a népfajokat, illetőleg fajnemzeteket, a melyeken az eltérés kevesebb van kifejezve, a melyek tehát e két végtel között, de mindig a természeti viszonyokhoz idomítva az átmenetet eszközölik.

Mindeneknek megvannak a maga sajátosságai, mert mindenike más-más helyen él, tehát kisebb-nagyobb mértékben változtatott, sajátosságokat fejlesztő, természeti viszonyokhoz van kötve. Innen van az, hogy minden mozzanatnál, a mely az értelmi s ebből kifolyólag az anyagi haladást tüze ki czéljál, ezekkel számot kell vetnünk; mert csak ezek szabják meg a módot, jelölik ki az irányt, a mely szerint s a melyen a kitűzött célt elérhetjük.

Ebből a szempontból véve, a népek összége ugy alakul, mint a népes család, melynek természetes, intéző feje a koránál fogva tapasztaltabb apa, a gyermekek egyéni sajátosságához alkalmazza nevelési módját, mert érzi, hogy e nélkül a kitűzött célt soha sem érheti el.

Hogyha ezt elismerjük, el kell fogadnunk ennek logikai következményét is, mely nem más mint az, hogy akár a gyermek, akár a nemzet neveléséről, érleléséről — tehát a haladás útján való előbbviteléről van szó, a tipikus sajátosságokat számba kell vennünk, eljárásunkat ezekhez kell alkalmaznunk.

Nincsen helye a rátukmáló vagy — divatos szóval kifejezve — oktroyáló eljárásnak. Célhoz vezető, mert indokolt, csak a fejlesztő irány és eljárás lehet.

A mi az utóbbi mellett még indokolt lehet, az más, átvett dolgoknak a tipikus sajátosságokhoz való alkalmazása, tehát módosítása, minek azonban a magasabb műveltség a föltétele.

Az a priori, a matematikai, szóval az általánosan kötelező igazságok kivételével, nincsen sem fizikai, sem a szellemi életnek a melybe a tipikus sajátosságok be nem folynának, a melyre észrevehető, legtöbbször épen lényeges hatást ne gyakorolnának.

Vegyük most az iparművészet s a háziipar ügyét e kifejtett szempontból tárgyalás alá.

A háziipar, czikkeinek általános természetéhez képest, első sorban a szükség hozta létre; a szükség akár külső, akár belső okok létesítétek legyen, már magában foglalja a tipikus elemet, mert mindenesetre a természetes hajlamoknak — még pedig akár a testi jólétet, akár a formaérzést veszik is — kielégítésére törekszik.

Ez nyomja reá e czikkekre azt a sajátos bélyeget, a mely lehetővé teszi azt, hogy e czikkeket nemzetek szerint megkülönböztethetjük, hogy róluk következtethetünk a nemzetek szokásaira, életmódjára, szellemi képességére, aesthetikai érzékére e sok másra.

Itt megkapjuk a fejlődő sort, melynek legkezdetleesebb kiinduló pontja a pápua néger egyszerű öve, — mely egyszerű mind egész öltözeté is, és melynek a virága a mérsékelt egőv himzéssekel borított legszebb népviselete; — más sora: a mondott néger lopótök edénye és a mérsékelt övéinek száz meg száz-féle díszes korszója, eszköze.

E czikkeben, ugy a mint azokat a különböző népek eredetileg, épen csak saját igényöknek és érzéköknek megfelelően létrehozzák, rejlik az, a mit nemzeti stílynek nevezünk, s rejlik egyszerűsége is, a melynek az életerős csira is, a melyet a gondos tanulmány, az okszerű tökéletesítés iparrá, majd magasabb iparművészetté fejleszthet. Az utóbbi szolgáltatja azt a talajt, a melyből a művészet előfája kihajt, hogy virágot teremjen, gyümölcsöt hozzon, korszakokat alkosson. És e korszakokat meg is alkotja, mert az iparművészeti és művészeti fejlődés korlított jár a szellemi művelődéssel, erkölcsi tökéletesedéssel, mint legfontosabbal, a mire törekednünk kell.

Itt azonban csak az a művészet s vele járó művelődés van értve, a mely a magaslaton is megtartja a nemzeti jelleget, tehát bizonyos tekintetben, ugy az anyagi, mint az aesthetikai, mint a művelődési oldalról véve, némileg relatív becüs és értékű.

Példával kifejezve: a perzsa, indus vagy kínai iparművészeti szorgalom legkiválóbb gyümölcsei a maguk nemében minden bizonynyal már művészeti tárgyak, anélkül azonban, hogy az antik művészet vagy az európai újraszűzési korszak abszolút műbecsű remekeivel versenyre kelhetnének.

Nem kelhetnek pedig azért, mert a sajátos nemzeti típus rajtuk van, holott a mondott korszakok remekei a minden nemzeti typuson felülemelkedve, már az eszményt közelítik meg.

Ez az utóbbi művészet, ugy ennek a művelődéshez való viszonya is egészen más szempont alá tartozik s itt csak azt akarom róla mondani, hogy ez is jelleménye, s ott áll előttünk, mint állanak a tiszta morál legmagasabb tétélei, a melyek felé legtöbbször csak törekedhetik a nélkül, hogy azokat elérhetné. Igen, mert azok nem anyagomét, hanem személyes csusát képezik az összes anyagi és szellemi erő nagy gulájának!

(Vége követk.)

Suvaloff gróf,

a londoni orosz nagykövét.

Oroszország ifjabb diplomatai között Ignatjef mellett Suvaloff az, a ki a legjelentékenyebb szerepre emelkedett, s a kinek az európai kongresszus létrejöttében is a legnagyobb érdeme van. Suvaloff ez idő szerint orosz nagykövét Londonban. 1828-ban született Szent-Pétervárott, hol atyja évtizedeken volt földvári marsall s egyuttal az udvari iroda elnöke. Családja régi s még Erzsébet czárnő emelte grófi rangra.

A fiatal Suvaloff Péter Andrejevicsz katonai pályára szánta atyja, melyen az ifjú rohamos gyorsasággal emelkedett egész a tábornoki fokig. Már 1860-ban a czár hadseregéje, 1871-ben pedig a lovasság tábornoka lön. Katonai parancsnokságot mindazonáltal nem viselt soha, a helyett a rendőrség, a közigazgatás és diplomacia terén tett urának kitűnő szolgálatait, kinek figyelmet 1866-ban vonta nagyobb mérvben magára.

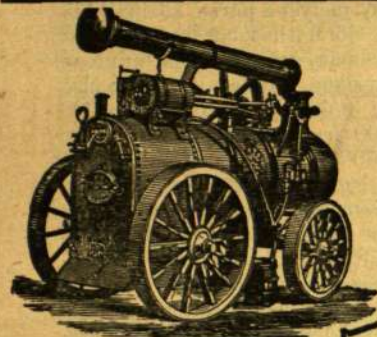
Ekkor történt ugyanis a merénylet a czár ellen. Egy ismeretlen ember közvetlen közelből rálőtt a czárra. A lövés végtessé válhatott volna, ha egy Komisaroff nevű paraszt félre nem üti a pisztolyt a merénylő kezében. A rendőrség akkori főnöke nagyon lanya volt s nem tudta földeríteni ama homályt, melybe a merénylő személye burkolódott. Letették, és Suvaloffot neveztek ki helyébe. Így lett ő „a czár titkos irodája híres

Egy hatzár hadszórti peti... 15 krajczár; többesről... 10 krajczár.

HIRDETÉSEK.

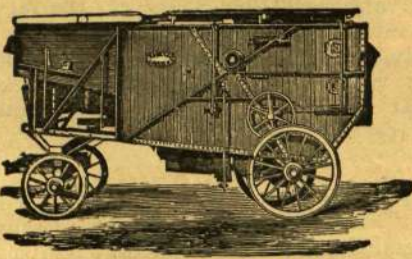
Kiadó-hivatalkunk számára hirdeményeket elfogad... Oprelik A. Wollszlo Nr. 22.

ROBEY és TÁRSAI hirneves gőzcséplőgépei.

ROBEY és TÁRSAI LINCOLNBÓL (Angolhonban) BUDAPESTEN.

Iroda: Gyár és raktár: IX. Útjárt 1. szám. IX. Rákóczi-utca 7. sz.

tűzanyagot megtakarító szén, fa és szalmafütésre berendezett GŐZMOZDONYA IKAT Szab. „vasgerendás” cséplőgép. 4432

Szliácsi vasas-fürdő gyógyhely. Megnyitása május 15-én.

A lezártított árú fürdőintézet elérésig lakások, melyek a fürdőházzal földtől járadék által összekötve, a legnagyobb kényelmet nyújtják.

Buziás! Leghathatósb vasfürdő. Buziás!

Kitűnő sikerrel használtatik verszegénység, sápkór, fehér folyás, túlbőség, tulságos vérzés havi tisztulásnál, méhanyagosság, korai szülési hajlamok, terméketlenség és ideggyengeség, idült gyomorhurut, méhgörs, lépkör, kőbaj, idült hólyaghurut, tehetetlenség esteiben stb.

English Reading-Book. (Angol olvasókönyv.)

Iskolai és magánhasználatra. Adomák, történeti és egyéb elbeszélések gyűjteménye, költemények, továbbá Anglia történetének rövid vázlata, az összes angol királyok leszármaztatási táblázatával.

English Reading-Book. (Angol olvasókönyv.)

Iskolai és magánhasználatra. Adomák, történeti és egyéb elbeszélések gyűjteménye, költemények, továbbá Anglia történetének rövid vázlata, az összes angol királyok leszármaztatási táblázatával.

English Reading-Book. (Angol olvasókönyv.)

Iskolai és magánhasználatra. Adomák, történeti és egyéb elbeszélések gyűjteménye, költemények, továbbá Anglia történetének rövid vázlata, az összes angol királyok leszármaztatási táblázatával.

VASUTKISAJÁTÍTÁSI KÉZIKÖNYV.

Irtó Csuka Sándor. Törképpel - Ára füzve 1 forint 6 c.

Bollinger Ferencz, mérnök Bécsben.

hordható jégpincek gyára, a. a. n. j. elismert, legjobb szerkezetű és 4400... HŐTŐ-ÉRTÉKELÉSEIT... Meghíráskor intézk: a gyári raktárba, Bécs, Wieden, Heunhühlgasse, Nr. 2.

Idegyi cikkek.

Raktár (nagyban és egyenként) szállít készletek, orvosioktól sokszor rendel... 7.-, allóvet és női fecskenődi... 1.30, 2.-, 2.40, 3.50, dobozban szivattyús Glisoir frt 3.50.

Kertész Tódornál

Budapest, Dorotya-utca 2. A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

A magyar büntető-törvény magyarázata.

Irtó Dr. Schnierer Aladár, egyetemi tanár. ELSŐ FÜZET. Ára füzve 60 kr. Jelen munka 30 lnyvi terjedelemben folyó év végéig fog megjelenni.

Hurut, köhöges, rekedtség, mell- és gyomor-baj ellen.

Hoff János, csász. kir. tanácsos urnak, a legtöbb európai uralkodó udvari szállítójának, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosának, magas porosz és német rendjelek birtokosának, a cs. k. malatá-gyár tulajdonosának, Bécs, Graben, Briannerstrasse 8.

Köszönő-irat.

Erős köhögés ellen sok gyógyszer használtam eredménytelenül, míg az ön malatákvonját, malatá-csokoládéját és malatá-mellenczerkát nem használtam. Nem csak köhögésemtől szabadultam meg, hanem erőmet is, 73 éves korom dacára visszanyertem. Köszömmel ajánlom a Hoff János-féle malatá-készítményeket az egész világnak.

Hoff János fiókja

Budapest: kalap-utca 10. szám. Gyors és biztos segély-gyomorbajban szenvedőknek.

Dr. Rosa életbalszama,

legjobb és leghatékonyabb egészség fentartására, a vér és nedvek tisztítása és tisztántartására a jó emésztés előidőzésére, valódi minőségben.

Dr. Rosa életbalszama,

legjobb és leghatékonyabb egészség fentartására, a vér és nedvek tisztítása és tisztántartására a jó emésztés előidőzésére, valódi minőségben.

Dr. Rosa életbalszama,

legjobb és leghatékonyabb egészség fentartására, a vér és nedvek tisztítása és tisztántartására a jó emésztés előidőzésére, valódi minőségben.

Dr. Rosa életbalszama,

legjobb és leghatékonyabb egészség fentartására, a vér és nedvek tisztítása és tisztántartására a jó emésztés előidőzésére, valódi minőségben.

Margitszigeti gyógyfürdő

Budapest főváros közvetlen közelében. 35° R. meleg artzi forrás - porcellán, márvány, kád és kőfürdők zahonykészülékkel - nagyszerű kert - 300 teljes kényelemmel berendezett szoba - társalgási terem - kül- és belső földi lapok naponta zene. Kórházak, melyek ellen a margitszigeti hérvíz kedvező eredménnyel használtatik.

A nyári idény május 1-én megnyitattik. A lakások megrendelése: a szigeten a felügyelőségi irodában. (Utolsó posta: Ó-Buda.) A margitszigeti felügyelőség. 4444

Szerencse esetében márka 375,000, 4549 250,000, 125,000, 80,000, 60,000, 50,000, 40,000 stb. Buseck József, fő-iroda, Hamburg, Lilienstrasse 4.

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ-FORRÁS

legitalomdusabb és leghatasosabb budai keserűviz. Kapható minden gyógyszerárban és fűszerkereskedésben. Rendes adag: egy fél borospohárral. 4428/b

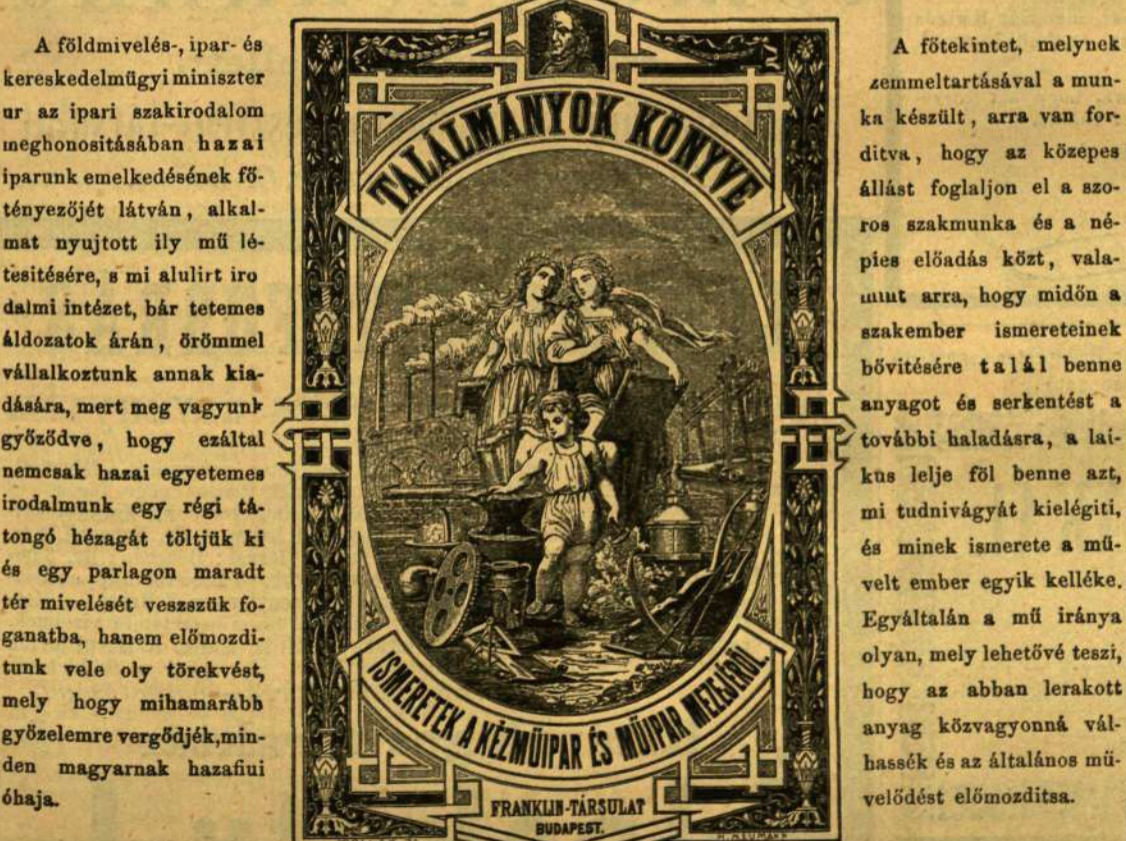

Kopasszág ellen, tannin-olaj dr. Moras-tól. Hatása valóban csodás, mert nem csak a nevezett bajokat távolítja el, hanem a tudomány alapteljes szerint a hajnak szükséges erőteljes tápanyagokból összeállítva, minden beteg hajra ad új életet, s a haj növekedését bámulatosan előmozdítja.

Épen most jelent meg a Franklin-Társulat kiadásában a 25-26. füzet (III. kötet ötödik és hatodik füzet), és minden könyvkereskedésben kapható:

TALÁL MÁNYOK KÖNYVE.

Ismeretek a kézmű- és műipar mezejéről. Ezen mű 40 füzetben fog megjelenni. Egy-egy füzet ára 40 kr. Minden egyes füzet külön is kapható.

A földmívelés-, ipar- és kereskedelmiügyi miniszter ur az ipari szakirodalom meghonosításában hazai iparunk emelkedésének főtenyezőjét látván, alkalmat nyujtott ily mű létesítésére, s mi alulirt irodalmi intézet, bár tetemes áldozatok árán, örömmel vállalkozott annak kiadására, mert meg vagyunk győződve, hogy ezáltal nemcsak hazai egyetemes irodalmunk egy régi tárongó hézagát töltjük ki és egy parlagon maradt tér mívelését vesszük fogamatba, hanem előmozdítunk vele oly törekvést, mely hogy mihamarabb győzelemre vergődjék, minden magyarnak hazafiai óhaja.

FRECSKAY JÁNOS.

A szöveget közel 1000 szép fametszessel látja el intézetünk. Az előfizető az egész mű megvételére nem köteleztetik. Első és második kötet ára 8 frt.

Dr. Lengil Frigyes nyír-balzsama

Kitűnő hatású és jelessegűnél forrva valamennyi széplő-észer között az első rangot foglalja el, és számos év óta a lezhetősebb készítménynek bizonyul. E tulajdonságok világított szerzetek neki a szükséglettel emelkedő a művelt nemzetek számos férja és hölgye előtt. - Ezon

Harkányi gyógyfürdő

Magyarország Baranya megyében. Mohács-pécs-barosi vasút Pécs és Villány állomásai közelében. Fürdő-évad május hó 1-től sept. hó 30-ig. 50 R. foku természetes meleg artzi forrás, kénes hévvíz kitűnő gyógyhatással. Pósta, távirtd. 4523

A FRANKLIN-TÁRSULAT

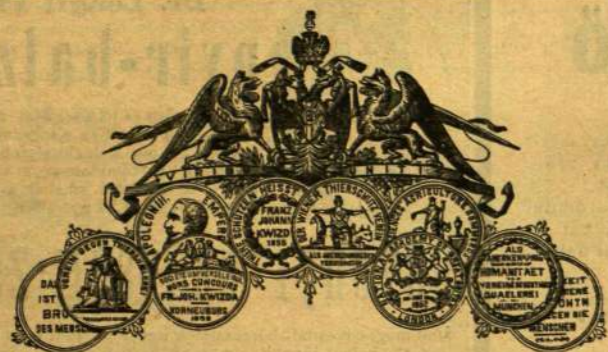
magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható: A döntvénytár. Az eddig megjelent évfolyamok: I, II-ik folyam egybefüzve... 2 frt. III. folyam ára füzve... 2 frt.

A döntvénytár.

A magyar kir. Curia semmítőszéki és legfőbb ítélőszéki osztályának elvi jelentőségű HATÁROZATAI. Gyűjtötték: Dr. Dárdai Sándor, Dr. Gallu József, Zlinszky Imre, kir. táblai bíró.

TÁRGYMUTATÓ a Döntvénytár

(magyar kir. curia semmítőszéki és legfőbb ítélőszéki osztályának elvi jelentőségű határozatai) I-XV. folyamához. Gyűjtötték: Dr. DÁRDAI SÁNDOR, Dr. GALLU JÓZSEF, ZLINSZKY IMRE. Ára füzve 2 frt 80 kr. Angol vászonba kötve 3 frt 60 kr.

Állatgyógy-készítmények

Kwizda Ferencz János, gyógyszerész, Korneuburgban, ő cs. k. apostoli Felseje főudvarmesterei hivatala által állatgyógykészítmények szállítására nézve cs. k. udv. szállítónak kinevezve.

A számos, a cs. k. szab. üdítő nedv sikeres alkalmazását bizonyító leve ekből a következőket közöljük:

Kwizda Ferencz János urnak, Korneuburgban.

1869. december vége felé Damas felé utban voltam, hogy Abdelkader (Imam) ő nagyméltóságához menjek. Odaérve az istálló előtt ülve találtam ötöt, szomorúan szemlélve El Aehhab híres szürke csodórt, mely éppen a sivatagban tett hosszú kirándulás után tért vissza, s az arab nyereg által borzasztóan meg volt nyomorogva. A daganat néhány hüvelyk szélességű volt, erős gyuladással. A ló borzongott, s folytonos lázban égett; szeme kiapadva, s igen heves, tartós fájdalom minden tünetével. Az Imam és környezete tanácsátlanok és kétségbe esve voltak Szerencsére volt nálam néhány üveggel a cs. k. üdítő nedvből; meghígtattam azt a használati utasítás szerint vizvel, s megnevesítve néhány vászonrongyot, rátettem a sérült, gyuladt helyekre és miután a borogatásokat főbbször ismételttem, két óra múlva észlelhetővé lett a láz és gyuladás látható eltűnése. A kezelés folytatására e jótékony cs. k. szab. üdítő nedvből néhány üveggel ott hagytam és mint Abdelkader 6 nm. rendkívüli hálaival tudósított, kedvesem lóva négy nap múlva teljesen kiépült.

Kellemes kötelességet teljesíték Ön iránt, midőn a cs. k. szab. üdítő nedv jeleségének ez újabb bizonyítékát tudomására hozom, biztosítván, miszerint kitűnő találmánya keleten is nagyra becsülik.

Arthur Bey,
ezredes a cs. ottoman hads.

4279=IX

Kwizda Ferencz János urnak, Korneuburgban.

Az Ön által készített cs. k. szab. üdítő nedvvet lovak számára arabiai és ázsiai sivatagokon tett hosszú utazásaim alatt a legjobb sikerrel alkalmaztam elhasznált, kimerült lovaknál, és rám nézve, kellemes kötelességet teljesítetek, midőn Önnek ezen kiváló és kipróbált szervert köszönetet mondok, egyuttal tudósítván, hogy a török császári hadsereg hadgyógyéségehez lelkiismeretes és igen előnyös jelentést fogok terjeszteni az üdítő nedv kétségtelen előnyeiről.

Halm, csász. herceg, ő fensége titkári hivatala:
Zimmermann A.

Kwizda gyógyszerkészítményei valódi minőségben kaphatók Budapesten a balparton: Török József gyógyszer, király-utca 7. sz.; Thallmayer és Seitz; Halbauer testvérek; Stern és Schmidt; Eder és Neruda; Kochmeister Fr.; Topics J.; Hoffmann J.; Kania és Maklár; Steden J.; Glasz J., szijgyártó, koronaherceg-utca 7. sz. — A jobbparton: az udv. gyógyszerárban az „angyal”-nál, Magyarország majd minden városa, és mezővárosában van rakhely, mi koronkint a legolvasottabb lapokban köz tudomásra hozatik.

ÓVÁS A családok elkerülése végett felkérjük mindenki, miszerint Kwizda F. J. üdítő nedvét, mely egyedül tüntetett ki cs. k. kiz. szabadalommal, össze ne téveszked más, hasonlóan nevezett készítményekkel.

Ki védjegyem hamisítóját olyképp juttatja tudomásomra, hogy azt törvénytelen büntetés alá vonhatom, 500 frtig terjedő jutalmat nyer tőlem.

Joh. W. Hoffmeister

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárbanál kapható:

DÖMÖTÖR JÁNOS MUNKÁI.

Sajtó alá rendezték barátai.

TARTALMA: Dömötör János életrajza. — Eredeti költemények. — Fordított költemények. — Próza dolgozatok. Birálatok. Életrajzok. Vegyes művek. Függelék.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

BAKA-HUMOR

az utcán, kaszárnyában és háboruban.

Összegejtő
A ROKKANT HUSZÁR.

Ára füzve 1 frt.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapesten, egyetem-utca 4-ik szám.

Minden sorsjegynek biztosan kell huzatnia!
1878. december 1-én lesz az utolsó sorozathuzása

a cs. kir. osztrák

1839-ki államsorsjegyeknek,

melyeknek 1879-iki márcz. 1-ji huzásánál valamennyinek nyerni kell. Az összes nyerevények 9 millió forintot tesznek, melyek között vannak 300,000 forint, 75,000 frt, 30,000 frt stb. nyerevények.

Ilyen huzás, mint ez, melynél minden sorsjegynek nyerni kell, valószínűsége unicum, azért senki se mulassza el az alkalmat abban részt venni. Hogy egy ilyen sorsjegy megszerzését mindenki részére lehetővé tegyük és megkönnyítsük, elhatároztuk azokat igen apró havi-részletfizetések mellett eladni, a mint az alábbi jegyzék mutatja:

Egy ötöd 1839-iki sorsjegy		Ugyanezen sorsjegyek a legkisebb nyerevények lehuzása mellett.	
1 egész sorsjegy	10	1 egész sorsjegy	10
1 ötöd	10	1 ötöd	10
1 ötöd fele	10	1 ötöd fele	10
1 negyedrészes	8	1 negyedrészes	8
1 tízedrészes	8	1 tízedrészes	8
1 huszadrészes	6	1 huszadrészes	6

Az első részlet beküldése után a bélyeggel ellátott okmány a sorsjegy sorozata és száma följegyzésével azonnal megküldetik. Több sorsjegy megrendelésénél kívánatra különböző sorozatok küldetnek. Megbízható ügynökök a vidéken elfogadottak.

Bécsi igérvények 2 frt 50 és bélyeg.
Hitelsorsjegy igérvények 4 frt 50 és bélyeg.

A kettő együtt csak 6 frt 50 és bélyeg.
Huzás már július 1-én. Főnyerevény 400,000 frt.

NYITRAI és TÁRSA Budapesten, váci-utca 27. szám alatt.

NŐKNEK.

Osztrák-Magyarország leg-élősebb orvosai és tanárai Koritnicza vastartalma savanyúvizét jó reményű nőknek, kik könnyen és minden baj nélkül szálni akarnak a legmelegebben ajánlják — aranyeres bántalmakban fellépő Carlsbadot és Marienbadot. Részt eső programot kívánatra ingyen szeljük a

koritniczai furdőigazgatóság,

(Liptó megye)
Víz kapható Édeskuty L. m. kir. udvari ásványviz szállítónál, Radosay és Banyainál és minden gyógyszerár és fűszerkereskedésben.

T. cz.
földbirtokos s gőzcséplőgép-tulajdonos uraknak

tömörszenünket

csökkentett ár mellett.

Salgó-tarjáni kőszénbánya részvény-társulat
Budapest, V., József-ter 6. szám.

LUHI MARGIT-FORRÁS

legtisztább szikéleges ásványviz.

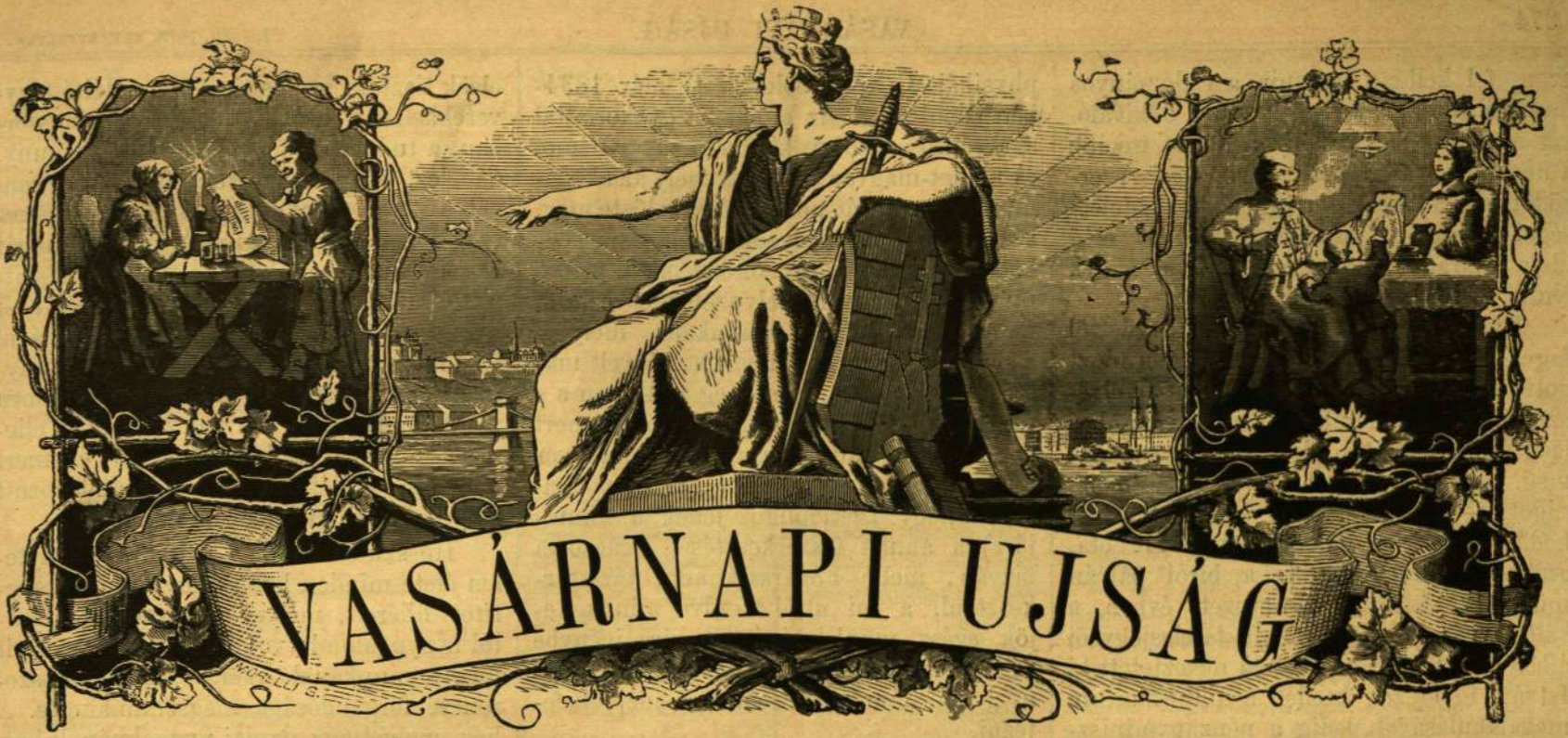
Hazánk ezen vegyi összetételénél fogva nevezetes gyógyvizét a lélegzőszel, emésztési és húgyszervek idült hurutos bántalmainál, torok- gége- légző- és hörg-betegségeiben kiváló sikerrel használják Budapesten: Dr. Korányi Frigyes, — Dr. Kováts Sebestény Endre, — Dr. Sebhardt Lajos, — Dr. Navrátil Imre, — Dr. Pódr Imre, — Dr. Kéty Károly, Dr. Barbás József; Bécsben: Dr. Bamberger Henrik, egyet. tanár és közkórházi főorvos urak. — Ezen tekintélyek nyilatkozatai szerint a Margit-forrás nemcsak méltó versenytársa a Seltersi — Glöckenbergi — Gieshübli — Badesini — Vichy — Emsi s hason összetételű vizeknek, hanem gyógyhatásban azokat több tekintetben felül is mulja. A Margitforrás gyógyhatását igazoló bizonylatok ki-ámatra bárkinek készséggel megküldetnek.
Dr. Karlovsky utóda forrás-igazgatósága.

Édeskuty L.

m. k. udvari ásványviz-szállítónál

BUDAPESTEN, Erzsébet-ter 1-só szám a.

Kapható minden gyógytár és fűszerkereskedésben.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI ÚJONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt / félévre .. 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. 8 frt / félévre .. 4 * Csupán a POLITIKAI ÚJONSÁGOK: egész évre .. 6 frt / félévre .. 3 *

24-dik szám. 1878. BUDAPEST, JUNIUS 16. XXV. évfolyam.

FOGARASI JÁNOS.

(1801—1878.)

TALÁN az első eset, hogy az akadémia homlokzatán egyszerre két gyászlobogó leng, — s épen az évi nagy gyűlés tartamán, — két akadémiai tag elhunytát jelentve egyszerre. Az egyik, egy tehetséges fiatal építész, ki szép műveket vitt ki, — többi közt az akadémia palotája építését is vezette Stühler terve szerint, de nagy reményekkel biztató pályája első szakában a sors-csapásoktól megtört lelkére homály borulva, a lipótmezei elmegyógy-intézetben végezte be életét.

A másik gyászlobogó az akadémia legrégibb s legmunkásabb és legérdemesebb rendes tagjai egyikének, Fogarasi Jánosnak, élete 78-dik évében s mégis váratlanul bekövetkezett halálát jelenti, kit e késő korban is ernyedetlen szorgalommal s lelkesedéssel folytatott munkásság közepett, a legközelebbi jövőre maga elé tűzött feladat valóításának épen küszöbén ragadott el a halál. A Czuczorral együtt kezdett s általa befejezett monumentális nagy mű, a magyar nyelv nagy szótára pótlék-kötetéről szólunk, melynek anyaga összegyűjtve s előkészületei befejezve lévén, épen az összeállítás módozatai fölött a közte mint szerkesztő s az akadémia nyelvtudományi osztálya között folyt tárgyalások már megállapították a munkánál követendő elveket, s Fogarasi a dologhoz vala kezdendő — midőn kezét megsibasztotta a halál, s reá is „eljött az éjszaka, melyben senki sem munkálkodhatik.“ Az akadémia s a magyar tudományosság nagy veszteségét jelentette az a fekete lobogó az akadémia homlokán.

Alsóviszti Fogarasi János régi erdélyi családból, melynek nemességét és fogarasi földi birtokát még I. Rákóczy György fejedelem erősítette meg 1638-ban, illetőleg a családnak Magyarországra, Abaujvármegyébe kiszármazott ágából született, Felső-Kézsmárkon 1801. ápril-hó 17-kén. Apja, a régi nemes, el volt már szegényedve; s a fiu, kora ifjuságától kezdve saját szorgalma és munkája önfentartó

FOGARASI JÁNOS.